
МНОГОЕЗИЧИЕ, ЕЗИКОВО МНОГООБРАЗИЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ДИДАКТИКА НА МНОГОЕЗИЧИЕТО

Ст. пр. д-р Виктор Монеv

*Стопанска академия „Д. А. Ценоv” – Свищов,
катедра „Чуждоезиково обучение”*

Резюме: В основата на бизнес комуникациите стои използването на езика като средство за общуване. В съвременните условия на глобализация хората често са многоезични – познават, разбират и използват няколко езика. Това се дължи както на разширяването на международната търговия и бизнес, така и на честите контакти в личната сфера. Езиковото многообразие засяга социалната среда, професионалната реализация и културния живот на гражданите. Според съвременните концепции многоезичният индивид трябва да притежава познания по най-малко два други езика в еднакви или различни области на общуване. Така разбирано, многоезичието съответства напълно на езиковата политика на Европейския съюз. Основната цел на разработката е да проучи актуалното състояние на многоезичието в бизнес комуникациите и да обобщи някои теоретични аспекти на дидактиката на многоезичието.

Ключови думи: многоезичие, езиково многообразие, бизнес комуникации.

JEL: A20, Z19, M29

* * *

Увод

В основата на бизнес комуникациите стои използването на езика като средство за общуване. Контактите между хората в ежедневието и в тяхната професионална активност се осъществяват предимно вербално под формата на писмена и устна комуникация. Познаването на книжовния език и на правилата за неговата правилна употреба (правопис, правоговор, речеви етикет) е предпоставка за успешно комуникиране. В съвременните условия на глобализация хората много

често са многоезични – познават, разбират и използват няколко езика. Това се дължи както на разширяването на международната търговия и бизнес, така и на честите контакти в личната сфера.

Обект на изследването в настоящата статия е многоезичието и неговото проявление в Европейския съюз. Основната цел на разработката е да се проучи актуалното състояние на многоезичието, как използването на повече от един език в речевото комуникиране се отразява на позиционирането на индивида в неговата професионална област и да обобщи някои теоретични аспекти на дидактиката на многоезичието. По-конкретно вниманието се фокусира върху:

- същността и измеренията на многоезичието;
- езиковото многообразие и бизнес комуникации;
- влиянието на английския върху други езици в ЕС;
- основните принципи на дидактиката на многоезичието.

Изводите се базират на официални данни от Евробарометър и на теоретични разработки на немски и световни учени от областта на методиката на чуждоезиковото обучение.

1. Същност и измерения на многоезичието

Езиковото многообразие несъмнено е сред най-характерните черти на съвременния свят и засяга социалната среда, професионалната реализация и културния живот на гражданите. Езикът и културата заемат централно място в живота на хората и влияят както върху личния живот, така и върху икономическата сфера. При межкултурната комуникация представители на различни култури общуват по повод на тяхната ежедневна дейност. Езикът, на който говорим, определя до голяма степен нашата идентичност. Благодарение на вербалните средства за общуване хората влизат във връзка помежду си и с институциите, възприемат себе си като членове на една общност и споделят духовни ценности. Хартата на основните права на Европейския съюз¹ в Дял III „Равенство” провъзгласява в член 22 „Равенство пред закона” зачитането на културното и езиковото многообразие. По отношение на езиците ЕС залага на концепцията за развитието на многоезичието и с това се цели избягване на доминиращата употреба на един език в администрацията и деловите

---

¹ Харта на основните права на Европейския съюз 2010/C 83/02, <https://www.crdp.bg/?p=element&aid=437> към 30.07.2015 г.

контакти. Според данни на Евробарометър² най-голямо разпространение сред гражданите на ЕС имат следните езици: английски, френски и немски.

В предходните десетилетия в лингвистиката се среща понятието „майчин език“ - езикът, който се използва в комуникациите. Синонимна е употребата на понятието „роден език“ като език, с който сме израснали и сме получили образование. Двете понятия са приложими в общности, в които се говори предимно и основно един език (т.нар. монолингвизъм). На майчиния/родния език логично се противопоставя понятието „чужд език“ – език, който за нас е неприсъщ. В съвременния свят, доминиран от процеса на глобализация, се размиват границите между общностите, нараства броят на многоезичните семейства и на професионалните общности с участници, говорещи различни езици. В тези случаи трудно може да говорим само за един роден/майчин език. Затова по-сполучливо е използването на понятията „първи език“ (E1), „втори език“ (E2) и т.н. Многоезичието е реалност както в Европа, така и в световен мащаб.³ При съвременните условия има многобройни примери, в които хората използват редовно различни езици: тези на родителите, на непосредственото обкръжение, в процеса на образование и работа и други.

Умението за реализация на знанията по чужд език под формата на рецептивни и продуктивни речеви дейности стои в основата на комуникацията. Това се подкрепя в чуждоезиковото обучение с различни негови компоненти: понятия, теми, роли и места на общуване, вербални и невербални средства. Някои от тях са общи за всички езици, други са специфични за всеки отделен език. При европейските езици съществува голямо сходство в материалната култура, от което следва близостта в денотатите и понятията. В други области се наблюдават различия, свързани с речевия етикет и правилата за изразяване на учтивост, за установяване на контакт, за избягване на несигурност и други. Като пример ще посочим различието при използването на условно наклонение в немски и български: в първия език то изразява учтивост или предпазливост в изказа, докато в българския език то служи за показване на несигурност. Комуникацията на чужд език изисква „превключване“ в регистъра на чуждия език и дистанциране от особеностите на родния/първия език.

---

² Eurobarometer 386 „Die Europäischen Bürger und ihre Sprachen“ („Европейските граждани и техните езици“), юни 2012 г., достъпен в интернет на адрес http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_de.pdf към 30.07.2015 г.

³ Стойчева, Д. Многоезичието в обучението по съвременни езици. София, Анубис, 2012 г., с.6.

За целите на настоящето изследване е необходимо да разграничим понятията „езиково многообразие“, „двуетичие“ („билингвизъм“) и „многоезичие“. Благодарение на съществуващите езици всеки човек е потенциално многоезичен. Езиковото многообразие (*немски Vielsprachigkeit*, *английски Multilingualism*) характеризира ситуацията в дадена страна, район, населено място или училище. Многоезичието (*немски Mehrsprachigkeit*, *английски Plurilingualism*) представлява езиковата ситуация на дадения индивид.⁴ Данните сочат, че по-голямата част от населението на света е билингвално или многоезично и живее в условията на езиково многообразие.⁵ Това се дължи на обособяването на различни етнически или езикови групи в различните общества по света и на миграцията, поради която индивиди от една общност пребивават в други страни и общуват активно с местните резиденти. Съществуват различни определения относно многоезичието: Кирепка и Крюгер считат, че това е познаване на най-малко два езика освен майчиния⁶, докато при Крист⁷ многоезичието е свързано с научаването на няколко езика и прекрачването на прага на други езикови семейства.

Във връзка с това възниква въпросът до каква степен индивидът трябва да владее даден език – дали при изучаването на всеки следващ чужд език е необходимо постигане на сравнително високо ниво (свободна езикова употреба) или целта трябва да бъде придобиването на достатъчни знания и умения, насочени към конкретни речеви дейности. В това отношение може да се приеме, че за да е налице многоезичие, индивидът трябва да притежава ограничени познания по най-малко два други езика в еднакви или различни области на общуване.⁸ По този начин многоезичието съответства на изискванията на езиковата политика на Европейския съюз и отговаря на потребностите на практиката от хора, умеещи да комуникират на различни езици в професионалната и

---

⁴ **Стойчева, Д.** Многоезичието в обучението по съвременни езици. София, Анупис, 2012 г., с.44.

⁵ **Американско лингвистично дружество** (Linguistic Society of America). <http://www.linguisticsociety.org/resource/multilingualism>, към 30.07.2015 г.

⁶ **Kierepka, A., Krüger, R.** Mehrsprachigkeit in der Grundschule – Vision oder Realität. In: Kierepka, A./Klein, E./Krüger, R. (Hrsg.): Auf dem Weg zur Mehrsprachigkeit. Tübingen, Narr, 2007, S. 113.

⁷ **Christ, H.** Die Konzepte Ausgangs- und Zielsprache im Rahmen der Theorie des Lehrens und Lernens fremder Sprachen. In: Abendbroth-Timmer/Bach, G. (Hrsg.): Mehrsprachiges Europa. Tübingen, Narr, 2001, S. 27-37.

⁸ **Стойчева, Д.** Многоезичието в обучението по съвременни езици. София, Анупис, 2012 г., с.45.

личната сфера, без при това да се очаква чуждоезиковата компетентност да е съпоставима с тази на носител на езика.

Многоезичието на първо място е индивидуална особеност – освен на родния си/първия си език ние можем да общуваме и на други езици в зависимост от конкретните предпочитания, потребности, ангажименти и планове като използваме знанията, които сме придобили в учебни институции и по собствена инициатива. Познанията по родния/първия език могат да послужат като основа при изучаването на следващ език, така че да се разгърне общата езикова компетентност на човека. Натрупаният езиков опит подпомага знанието за структурата на езиците и способността за разбиране. Многоезичието е предмет на образователна политика и се подкрепя от държавите-членки на ЕС, за да се създаде подходяща среда за межкултурна комуникация при запазване на националната идентичност. Равнопоставеността на езиците на страните-членки в Европейския съюз е необходимо условие за самото съществуване и запазване на националните езици. При концепцията за многоезичие изучаването на втори, трети и следващ чужд език ограничава противопоставянето на родното с чуждото. На практика съществува една обща езикова компетентност, която се развива при изучаването на чужди езици и при запознаването със средата, в която те се използват.

В зависимост от възможните психолингвистични или социолингвистични гледни точки индивидуалното двуезичие и многоезичие може да се проявява в различни форми. Бауш⁹ систематизира най-съществените форми на двуезичие и многоезичие в две основни групи:

- Първа група, в която са обхванати типовете, при които двуезичието и многоезичието са диференцират на основата на глобалната езикова комуникативност (конкретно постигнато езиково ниво): *минимални форми на многоезичие, максимални форми на двуезичие и многоезичие, балансирани или симетрични форми на двуезичие или многоезичие, доминантни или асиметрични форми на двуезичие или многоезичие, семилингвална форма на двуезичие или многоезичие, адитивни форми на двуезичие или многоезичие.*

- Втора група – обхващаща типовете, отнасящи се в зависимост от социокултурния контекст както до управляваното изучаване на чужди езици, така и до неуправляваното усвояване: условия за учене, комуникативни намерения и цели, комуникативни партньори, последователността при изучаване на езиците и други.

---

⁹ **Bausch, K.** Zwei- und Mehrsprachigkeit. In: Bausch, K.-R./Christ, H./Krumm, H.-J. (Hrsg.): Handbuch Fremdsprachenunterricht. 4. vollständig neu bearbeitete Auflage. Tübingen/Basel, Francke, 2003, S. 443.

2. Езиково многообразие и бизнес комуникации

Според изследване на SIL International в света към 2009 г. има 6909 езици.¹⁰ В съвременността многоезичието например в Северна Америка се дължи на френския език в Канада и на испанския в Мексико и южните щати на САЩ, но в исторически план може да се проследят над 300 други езици, говорени от местните племена преди колонизирането на континента. В наши дни се наблюдават значителни различия между хилядите съществуващи езици - някои от тях имат световно значение, други са ограничени териториално до употреба в дадена страна или регион. Като „световен език“ (език с широка международна употреба) може да определим език, който има значение като средство за комуникация извън първоначалната си територия на разпространение. Такива езици най-често се използват от хора с различни националности като първи или втори чужд език (Е2 или Е3) и служат в международната търговия, дипломатията, образованието, мултинационални компании и в личната сфера.

Фигура 1 представя процентния дял на езиците в отделните континенти.¹¹ В Северна Америка английският език заема първо място със 70%, следван от испански (9%) и френски (3%). В Латинска Америка водещи са испанският (58%) и португалският в неговата бразилска разновидност (33%). В Европа се наблюдава значително фрагментиране с проценти от 8 до 4 (италиански, френски, полски, испански, украински и други).

Наличието в Европейския съюз на голям брой езици с малко носители поставя остро въпроса за тяхното бъдеще. Забелязва се по-голямата склонност на гражданите на тези страни да изучават и използват някой от по-разпространените езици в Европа с оглед на по-добрите шансове за професионална реализация. 44% от запитаните лица посочват, че разбират добре новините на чужд език по телевизията или радиото. По-малък е броят на европейците, които могат да комуникират на

---

¹⁰ Anderson, S.R. How Many Languages Are There in the World? Linguistic Society of America. <http://www.linguisticsociety.org/content/how-many-languages-are-there-world> към 30.07.2015.

¹¹ Източник на информацията <http://en.bab.la/news/world-languages.html> към 30.07.2015 г., изходно изображение <http://en.bab.la/doc/file/world-language-map-english-small.jpg>

чужд език (39%)¹². Таблица 1 показва ситуацията на първия и втория чужд език в Европейския съюз.

Фигура 1. Разпространение на езиците по континенти

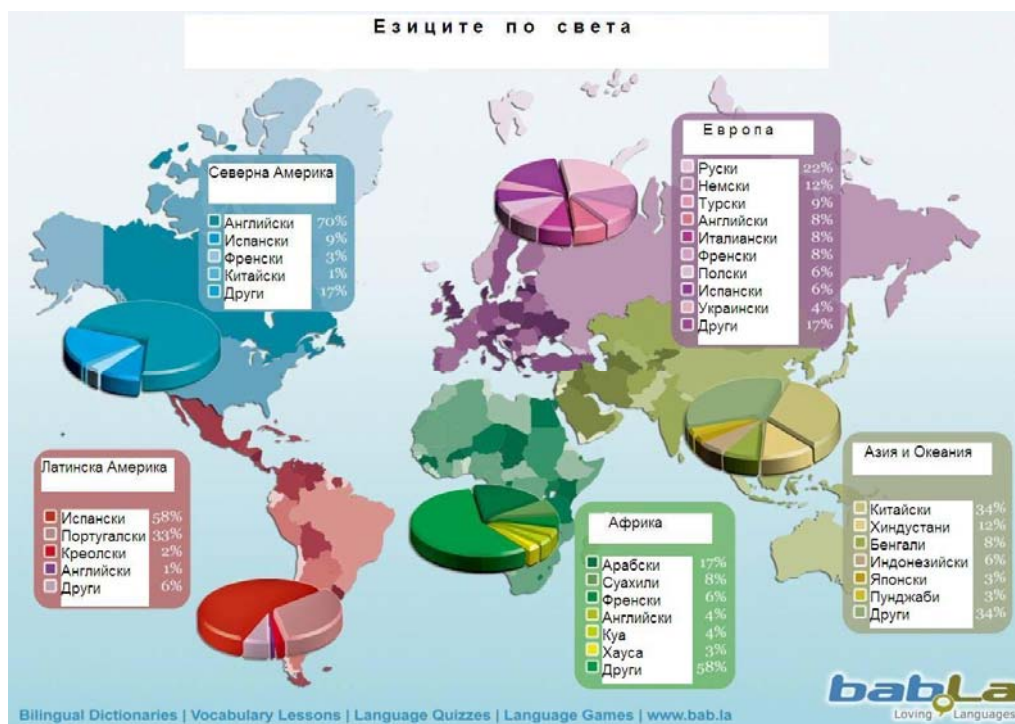

Таблица 1. Най-разпространените езици в ЕС (в %)

	Като роден език	Като чужд език	Общо
Английски	13 %	38 %	51 %
Немски	16 %	14 %	30 %
Френски	12 %	14 %	26 %
Италиански	13 %	3 %	16 %
Испански	9 %	6 %	15 %
Полски	9 %	1 %	10 %
Руски	1 %	6 %	7 %

Източник: Евробарометър 386, юни 2012 г, с.6

¹² Eurobarometer 386 „Die Europäischen Bürger und ihre Sprachen“ („Европейските граждани и техните езици“), юни 2012 г., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_de.pdf към 30.07.2015 г., с.7.

Данните насочват вниманието към различията между рецептивните и продуктивните речеви умения: при слушането най-често се касае за пасивна езикова употреба, докато комуникирането е свързано с получаване на информация и съставяне на собствени устни и писмени текстове и с изпращането им до съответния адресат.

Общуването между хората има сложен характер. То включва комуникативна страна (осъществява се размяна на информация), интерактивна страна (предполага взаимодействие) и перцептивна страна (очакваният резултат е разбиране между комуникаторите). Съществено значение за успешната реализация на комуникацията има използването на един и същи код от страна на адресанта и адресата. Това може да бъдат езикът, на който се съставя и предава съобщението, специфична научна и професионална терминология, фразеологизми и други. Често може да се наблюдават т.нар. бариери пред комуникацията – фактори, които затрудняват правилното разбиране на комуникативното послание. На първо място това е различното владение на чужд език от страна на комуникаторите. Данните от Евробарометър показват, че голям брой от европейските граждани използват пасивно чужд(и) език/езици и не могат да общуват пълноценно на чужд език. 69% от тези, които говорят поне един чужд език, го използват само понякога. Употребата на чужд език е насочена към гледане на филми или телевизия (37%), ползване на интернет (36%) или комуникация с приятели (35 %). 27% от анкетираните лица посочват, че използват редовно чужд език на работното място и 50% по време на ваканция в чужбина.¹³

При т.нар. семантични бариери проблемите в комуникацията възникват по следните причини:

- Презумпция за разбиране – участниците в комуникирането са склонни да приемат като неоспорима даденост, че двете страни използват един и същ езиков и терминологичен код. В практиката това често не е така, съществуват различия в нивата на езикова, професионална и социална компетентност на комуникаторите.
- Асоциативно разминаване – съставителят на дадено комуникативно съобщение изглажда посланието си около значения и асоциации с положителен характер в сферата на собствения език и култура. Възможно е тези стойности да имат друг смисъл в целевата култура. На нивото на езика най-често става

---

¹³ Eurobarometer 386 „Die Europäischen Bürger und ihre Sprachen” („Европейските граждани и техните езици”), юни 2012 г., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_de.pdf към 30.07.2015 г., с.8.

дума да не приемане на дадена търговска марка на определен национален пазар поради отрицателни конотации или табу (забрана за използване на конкретна дума).

- Достоверност на комуникаторите – хората са склонни да очакват деловите им партньори да говорят, да се обличат и да общуват по същия начин като тях. При установяване на различия в езиковата култура или облеклото е възможно да се породят съмнения в личните и професионални качества на адресата.

Бизнес комуникациите се осъществяват в значителна степен под формата на писмени съобщения и устна реч – представяне с монологична реч, преговори, дискусии и други. Многоезичието в деловото общуване намира израз в използването на първия и на два или повече чужди езици в комуникативната практика. Писмената комуникация предполага използване на стандартизирани документи (писма, оферти, фактури, договори), които се съставят при спазване на речевия етикет на съответния език. Влиянието на многоезичието може да се проследи в два аспекта:

1. Разширяване на възможностите за комуникиране с голям брой бизнес партньори при използване на повече от един език – съществува голяма възможност комуникаторите да използват общ чужд език (най-често английски), но езиковата им компетентност да е на различно ниво.

2. Възникване на интерференции от страна на първия език E1 („родния език“) и на първия чужд език E2 – при тези езици комуникаторите имат най-голяма езикова компетентност. Съществува склонност за пренасяне на елементи от тях към следващите езици (E3, E4 и т.н.) с презумпцията, че щом правило X важи в първия чужд език, то най-вероятно важи и в други езици.

Доминиращото положение на английския над другите езици намира израз в навлизането на голям брой английски думи в тях. Проникването на чуждоезикова лексика не е ново явление, то се среща в българския и в много други езици. Посредством приемането на думи от чужд език се разширява речниковият състав на даден език. През миналите столетия донори са били латинският (език на културата, образованието и медицината) и френският (език на дипломацията, добрите обноски и кухнята). В немския навлизането на английски думи е придобило масов характер и се нарича „новонемски“ или „денглиш“ (Neudeutsch, Denglich).¹⁴ Повечето от новите думи навлизат през интер-

---

¹⁴ **Sprachbar: Echt deutsches Englisch!** <http://www.dw.de/echt-deutsches-englisch/a-18237754>, към 30.07.2015 г.

нет и отчасти описват нови понятия (например skypen, chatten, downloaden), отчасти заменят вече съществуващи немски думи (Statement вместо Aussage, Meeting вместо Besprechung). При общуването с бизнес партньори на немски език е наложително познаване и на английски език поради прекомерната употреба на денглиш в деловите кръгове. Най-важното предимство на ученето на чужд език за 61% от гражданите на ЕС е възможността за работа в чужбина.¹⁵ Наблюдения от сключването на международни търговски сделки показват важността на езиковата компетентност за успешното протичане на бизнес операциите.

3. Дидактика на многоезичието

Дидактиката е наука за теорията и практиката на преподаването, която посредством последователен образователен стил привлича вниманието на обучаваните лица и възбужда интереса им към учебния материал. В нея се включват теоретични модели и концепции относно доброто образование и практически методи, използвани в различните етапи на образованието. Многоезичието е основен принцип на Европейския съюз, всеки гражданин може да се обръща към институциите и да получи отговор на своя роден език или на език, който използва компетентно. Различията в броя на носителите на отделните езици в ЕС водят до известни относителни предимства при използването на някой от по-разпространените езици (английски, френски, немски, полски, испански). Това налага изучаването на чужди езици като потенциална възможност за по-добра информираност и сигурно комуникиране с делови партньори и институции.

Чуждоезиковото обучение се основава на някои общодидактически принципи. Принципът е ръководна идея, основно правило на поведение с общовалиден характер.¹⁶ Водещи са следните принципи:

- Принцип на развитието – образованието има за цел да предизвика и да допълва човешкото развитие в определен възрастов период и през целия живот;
- Принцип на обяснението – цели разкриване на същността на определени явления посредством научни изследвания;

---

¹⁵ Eurobarometer 386 „Die Europäischen Bürger und ihre Sprachen“ („Европейските граждани и техните езици“), юни 2012 г., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_de.pdf към 30.07.2015 г., с. 8.

¹⁶ Вж. по-подробно Стефанова, П. Чуждоезиковото обучение учене, преподаване, оценяване. София, Сиела, 2007 г., с. 27-31.

- Принцип на нагледност – изисква целенасочено използване в обучението на слухова, зрителна и комбинирана слухово-зрителна нагледност;
- Принцип на съзнателност – съзнателността се отнася към разбирането на смисъла на преподаваното учебно съдържание и към учебната работа;
- Принцип на активност – обучаваните лица участват дейно в обучението посредством различни форми на работа и извършват разнообразни дейности,
- Принцип на системност – усвояването на знания, умения и навици трябва да става в определена логическа връзка, всяко ново знание трябва да заеме мястото си в системата от знания, които обучаваните вече имат.

Дидактиката на многоезичието (*немски Mehrsprachigkeitsdidaktik*) се разработва особено активно в Германия предвид многоезичната среда в страната. Този клон на дидактиката се занимава с възможностите за междуезиково учене. Самите обучавани проявяват предпочитания към един или друг език и незаинтересованост към други. Затова трябва да се търсят начини за изграждане на многоезично ориентирана езикова компетентност, да се развият умения за съзнателно използване на знанията и технологичните умения на обучаваните при изучаването на езици, да се възпита толерантност към културите и културната идентичност на другите.

Дидактиката и методиката на многоезичието са повлияни от различни фактори като например: личностната мотивация, нагласите в обществото, рейтингите на образователните институции и други. Тези величини са включени в модела за комуникативния подход на Нойнер и Хунфелд, представен по-подробно при Стойчева.¹⁷

На обществено равнище върху развитието на дидактиката и методиката на многоезичието влияят следните аспекти:

- ролята на езика в международните отношения;
- разпространението на конкретния език в света;
- ролята на езика в международните комуникации;
- миграцията, която размества езиците и културите, и други.

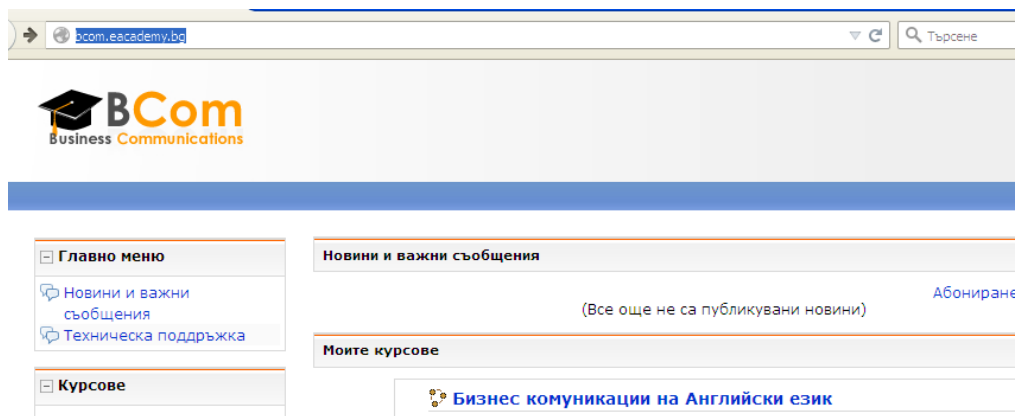
В личностен аспект многоезичието намира израз в езиковата биография на всеки индивид. Родният (първият) език се определя от семейната среда, първият чужд език се налага от предпочитанията в обществото, а вторият и следващите чужди езици се дължат на личност-

---

¹⁷ Стойчева, Д. Многоезичието в обучението по съвременни езици. София, Анубис, 2012 г., с.66-70.

ната потребност за комуникиране с носители на тези езици. Интересен и уникален феномен при институционалното учене е системата за обучение по специализиран чужд език, разработена в Стопанска академия „Д.А.Ценов”¹⁸.

Фигура 2. Обучение по Бизнес комуникации на чужд език онлайн

Обучението е с модулна архитектура и включва курсове по бизнес комуникации на английски, немски, руски и френски език на нивата B1 и A2. Целевите групи са студенти по икономика и икономисти от сферата на международната търговия. Особеното на тези курсове е, че те се провеждат изцяло онлайн и съчетават както интерактивни упражнения и ресурси за обучение по чужд език, така и канали за комуникиране между преподавателите и курсистите (форуми, лични съобщения, чат-стая).

Анализът на протичането на отделните курсове сочи, че значителна част от студентите по икономика разполагат с необходимата чуждоезикова компетентност и също така проявяват интерес към модули на по-високо ниво (C1, C2). От анкетни проучвания сред курсистите става известно, че влияние върху избора на език и на курсов модул оказват както досега изучаваните езици (езиковата биография на индивида), така и практическите потребности на работното място и кариерното развитие.

¹⁸ <http://bcom.eacademy.bg/> към 30.07.2015 г.

Заклучение

Основен принцип на Европейския съюз е многоезичието. Хармоничното съвместно съществуване на 24 официални езици символизира равнопоставеността на страните в Общността. Езиковото многообразие засяга социалната среда, професионалната реализация и културния живот на гражданите. В условията на многоезичие се осъществяват лични и професионални контакти. Езикът и културата заемат централно място в живота на хората, затова в съвременните условия на глобализация е необходимо да се отчита влиянието им върху икономическата сфера.

За да е налице многоезичие, индивидът трябва да притежава познания по най-малко два други езика в еднакви или различни области на общуване. Така разбирано, многоезичието съответства на изискванията на езиковата политика на Европейския съюз и отговаря на потребностите на практиката от хора, умеещи да комуникират на различни езици в професионалната и личната сфера.

Цитирана и използвана литература

1. Американско лингвистично дружество (Linguistic Society of America). <http://www.linguisticsociety.org/resource/multilingualism>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

2. Бизнес комуникации на чужд език. <http://bcom.eacademy.bg/>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

3. Стефанова, П. Чуждоезиковото обучение учене, преподаване, оценяване. София, Сиела, 2007 г.

4. Стойчева, Д. Многоезичието в обучението по съвременни езици. София, Анубис, 2012 г.

5. Харта на основните права на Европейския съюз 2010/C 83/02, <https://www.cdpd.bg/?p=element&aid=437>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

6. Anderson, S.R. How Many Languages Are There in the World? Linguistic Society of America. <http://www.linguisticsociety.org/content/how-many-languages-are-there-world>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

7. Bausch, K. Zwei- und Mehrsprachigkeit. In: Bausch, K.-R./Christ, H./Krumm, H.-J. (Hrsg.): Handbuch Fremdsprachenunterricht. 4. vollständig neu bearbeitete Auflage. Tübingen/Basel, Francke, 2003.

8. Christ, H. Die Kontzepte Ausgangs- und Zielsprache im Rahmen der Theorie des Lehrens und Lernens fremder Sprachen. In: Abendbroth-Timmer/Bach, G. (Hrsg.): Mehrsprachiges Europa. Tübingen, Narr, 2001, S. 27-37.

9. Eurobarometer 386 „Die Europäischen Bürger und ihre Sprachen“ („Европейските граждани и техните езици“), юни 2012 г., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_de.pdf

10. Kierepka, A., Krüger, R. Mehrsprachigkeit in der Grundschule – Vision oder Realität. In: Kierepka, A./Klein, E./Krüger, R. (Hrsg.): Auf dem Weg zur Mehrsprachigkeit. Tübingen, Narr. 2007.

11. Sprachbar: Echt deutsches Englisch! <http://www.dw.de/echt-deutsches-englisch/a-18237754>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

12. World Languages. <http://en.bab.la/news/world-languages.html>, дата на последно влизане на потребителя 30.07.2015 г.

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXVIII, КНИГА 3 – 2015

СЪДЪРЖАНИЕ

М. Джусубалиева

Дистанционното обучение за развитието на човешките ресурси и знания /3

Румен Върбанов

Приложение на интернет за укрепване и развитие на демокрацията /17

Драгомир Илиев, Даниела Илиева, Йордан Нейков

Потенциал за привличане на китайски туристи на българския туристически пазар /39

Виктор Монеv

Многоезичие, езиково многообразие в Европейския съюз и дидактика на многоезичието /61

Камелия Божинова

Аутсорсингът на печатни услуги в България – част от глобалния аутсорсинг пазар /75

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам.-главен редактор
Проф. д-р Любен Кирев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания
Проф. д-р ик.н. Андрий Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Проф. д-р ик.н. Радко Радков – стилев редактор
Ст. преп. Венцислав Диков – превод на английски език
Преп. Роузмари Папуърт – стилев редактор на английски език

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор

☎ (+359) 889 882 298

Деяна Веселинова – технически секретар

☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg

Благовеста Борисова – компютърен дизайн

☎ (+359) 882 552 516, e-mail: bogy@uni-svishtov.bg

Отпечатването на списанието за 2015 г. се осъществява с безвъзмездната финансова помощ на Фонд „Научни изследвания” – Договор ДНП 04/60 по конкурс „Българска научна периодика – 2014 г. ”

© Академично издателство „Ценов” – Свищов

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 0323-9004

Народностопански архив

Свищов, година LXVIII, книга 3 - 2015

**Дистанционното обучение за развитието
на човешките ресурси и знания**

**Приложение на интернет за укрепване
и развитие на демокрацията**

**Потенциал за привличане на китайски туристи
на българския туристически пазар**

**Многоезичие, езиково многообразие
в Европейския съюз и дидактика
на многоезичието**

**Аутсорсингът на печатни услуги в България –
част от глобалния аутсорсинг пазар**

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив“

1. Обем: статии от 12 до 25 страници;

2. Депозиране на материалите: на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg

3. Технически изисквания:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт – Times New Roman 14 pt;
- полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата – долу вдясно;
- текст под линия – размер 10 pt;
- графики и фигури – Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;
- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;
- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;
- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);
- основен текст (изложение);
- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;
- формулите се създават с Equation Editor;

5. Правилата за цитиране под линия: При цитиране да се спазват изискванията на БДС 17377-96 Библиографско цитиране, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив“ носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет